

Feltrapport fra rejsen til Nordøstgrønland sommeren 1998

Det grønlandske ord *immaqa* betyder "måske". At det er et meget brugt ord hænger nok sammen med det kraftfulde og lunefulde grønlandske klima.

I år måtte vi sande, at "planlægning" måske burde oversættes med *immaqa*.

Et af vores mål forsvandt i tågen og et andet drev bort i pakisen. Et er teori - noget andet pakis,-sommansier.

Men som man her vil se, havde vi alligevel hænderne fulde og nåede en masse.

SYDHOLDET

Sydholdet havde tre opgaver: At renovere den gamle, tidligere norske, fangststation Kap Peterséns, at etablere et depot på Mesters Vig/Nyhavn med henblik på fremtidige aktiviteter, at indhente oplysninger om, og ved selvsyn undersøge nye projekter.

Den 29. juli landede vi på Mesters Vig (MVG) flyveplads i strålende sol - en markant forskel fra den kolde danske sommer, men med hensyn til vejret skulle vi snart blive klogere. Mesters Vig folket inviterede på kaffe, og vi aftalte radiofrekvenser og kaldetider.

Dagen efter reparerede Jannik og Wagn en gammel Unimog for Sirius, og med et nyt forhjulsleje blev den os en god hjælp, når vi skulle have kørt grej til og fra Nyhavn. Der traf vi Henrik Friis - tidligere Siriusmand og stationsleder på Mesters Vig - som planlagde at sejle fjordsystemet tyndt i sin kutter "Jytte". Henrik tilbød straks at tage vort tunge gods med når de sejlede nordover, et tilbud vi med glæde sagde ja tak til, da vi jo ikke kunne fragte gods af betydning før vor egen båd ankom med årets skib.

Den 1. august blev vi liftet ud til Kap Peterséns (KP) med helikopter. En fantastisk tur, som ingen af os vil glemme. Stationen blev godt beskrevet og opmålt af sidste års hold, så vi vidste, hvad der ventede os.

Huset blev bygget i 1930 af norske fangstfolk og var i brug som hoved eller bystation indtil nordmændene opgav fangsten i 1959, hvorefter den har tjent Slædepatruljen og andre rejsende indtil i dag. I 29 år udgjorde denne lille bygning rammen om fangstmænds virkelighed i den kolossale natur, udgjorde det varmende hjerte, når han kom hjem fra fændrikken, og ilden buldrede i ovnrøret. Og dog ligger den indenfor mands minde, og vi mener, at rammerne om denne tilværelse nok er værd at bevare. Og det gik vi så i gang med.

Hjemmefra havde vi besluttet at følge anbefalingen fra sidste års hold, nemlig at fjerne det ekstra sideskur, eller bislag, som blev smækket udenpå den oprindelige station i 1958 for at skabe mere plads til proviant og kul, men som skæmmede stationen.

Første opgave var nedtagning af bislaget, så vi kunne skaffe os nogle byggematerialer. Efter fjernelse af de gamle søm og en total afpasning blev hele stationen forsynet med nyt underpap. Vi etablerede så to ekstra køjer i bislaget - herefter kunne vi alle fire sove med tag over hovedet. Vi etablerede to vinduer, tætnede komfuret med ovnkit, snørede det sammen med ståltråd og fandt et par ovnrør til så nogenlunde at bortlede røgen.

Den 10. august var vi så vidt, at vi kunne begynde påbrænding af overpap, og så dukkede Sirius/Ella ud af tågen og landsatte gasflasker og overpap. Næste dag regnede det, Sirius sejlede videre, og vi måtte tage os en slappeaf-dag. Men da de dukkede ud af tågen et par dage senere, manglede der kun taget og et par baner, og som sædvanlig var Siriusgutternes indsats koncentreret og uundværlig.

Efter opsætning af det medbragte navneskilt og behørig fotografering hed ordren: kaffe og snak.

Da det efterhånden stod klart, at mulighederne for at få vor egen båd "AGSUT/NANOK" leveret i tide til, at den ville kunne være os til nogen nytte, var svindende, aftalte vi at Wagn kunne sejle med til Ella Ø. Ella Ø har været Wagns andet hjem, hvor han dels overvintrede alene med sine hunde, dels var bådfører for Lauge Kochs ekspeditioner i årene 1950-54. Der genså han sin stadig flotte og velbevarede båd, som han selv havde bygget i 1950, og som fortsat ligger intakt på forlandet med motor og det hele.

Der var blå himmel at se for første gang i mange dage, og vi fik en af disse dage med høj sol, blikstille, bagende varmt, soldrukne humlebier, der tumler fra blomst til blomst, terner der dykker og en ravns skræp oppe fra fjeldet. På fjorden spejler isfjeldene sig og ind imellem afslører en fjern rumlende torden, at et af dem har fået overbalance og er tippet rundt. Vi benyttede dagen til en tiltrængt storvask.

Men - hvor længe var Adam i Paradis? Vejret vendte tilbage til denne sommers sædvane: blæst og regn. Men det der manglede var småting, klamper til skodder, maling af skodder og vindskeder, opsætning af flagstang, afbrænding af affald. Da vi over radioen aftalte afhentning, kunne vi med god samvittighed overlade Kap Peterséns til næste generation af nordøstgrønlandsfarere.

Vi havde flere gange gæster på KP og det var herligt at konstatere, at den østgrønlandske pionerånd eksisterer: vi tog alle huen af for to ældre skotske ægtepar, der i to-mands kajaker var på rejse rundt i fjordsystemet. De personificerer med deres gå-på mod, humør og udholdenhed det bedste man kan se på kysten.

Desværre viste isforholdene sig i år fra deres kontrære side, og KISTA ARCTICA - og dermed vores båd - måtte opgive at anløbe MVG indenfor den tid, vi havde til rådighed, så den tredje opgave, at indhente oplysninger om andre mulige opgaver, samt at sejle proviant og gods for os, måtte opgives.

Et par dages ophold på MVG blev udnyttet til etablering af depotet i Nyhavn, samt til at gå til hånde hvor vi kunne, og så var der afgang hjemover via Island den 23. august. Sommerrejsen 1998 var slut, og trods vejret havde vi en flot oplevelse og fik også udrettet ganske meget.

Jannik W. Berntsen, Wagn Kromann, Niels Lindegaard, Bent Zwergius.

ESKIMONÆSHOLDET

Vores opgave var at renovere Eskimonæs-stationen, beliggende på sydsiden af Clavering Ø.

Stedet har sin særlige historie, idet det indtil 2. Verdenskrig var den ene af to baser for Lauge Kochs videnskabelige ekspeditioner. Et stateligt hovedhus, identisk med Ella Ø huset, omgivet af flere sidehuse, med elværk og radiostation, bygget i 1931. Ødelagt af tysk militær i kamp med den danske militære slædepatrulje en mørk martsnat i 1943. Begivenheder, der er skrevet bøger om.

Tilbage efter kampen stod en enkelt bygning, som trods sin lidende siden har haft væsentlig betydning for de rejsende, det være sig fangstfolk (i de første år), Slædepatruljen eller videnskabelige ekspeditioner i området.

Det var denne beskedne bygning, vi gerne ville give en tiltrængt overhaling - i samarbejde med Sirius.

Efter gæstfri modtagelse på Daneborg og en enkelt overnatning på Sandodden, pakning af proviant og udrustning, indledte vi første etape af turen med Carsten og Birger i gummibåd, godt et par timers nonstop sejlads til Revet i fint vejr. Herligt gensyn med en flot station (renoveret i 1994 af Sirius og Nanok).

Næste morgen fortsatte vi sydover ombord i "Dorthe" med Lars, Andreas, Hans og Stig, efter at en isbjørn først havde været nede i landbrækket og vinke farvel. Undervejs undersøgte vi tre norske bistationer ved Kap Oetker og Svampebugten (fra 1926, 27 og 54).

Eskimonæsbygningen ligger i udkanten af det tidligere stationsområde, hvor de mange ruindynger taler deres dystre sprog om det 55 år gamle drama - tillige med fire afbrændte både på stranden.

I løbet af de næste 14 dage blev huset skrællet for de mange lag gammelt pap og søm, soklen gravet fri og nyt inder- og yderpap svejset på. Som resten af kysten var vi dog noget hindret af det dårligste vejr "i mands minde" - regn, tåge, blæst. Så processen endte i en hektisk slutspurt, hvor René, Ole og Sebastian kom til hjælp, og imellem bygerne den sidste dag, inden vi skulle stille i Daneborg, blev de sidste baner svejset på. Dog tillod tiden ikke, at vi pyntede på resultatet med malede skodder og sternbrædder.

Vores hverdag var godt nok udramatisk (et højdepunkt var, at vores hus- hermelin adopterede os) - men over radioen kunne vi til gengæld dagligt med spænding følge de andres kamp mod tåge, is og stormvejr, - og til slut sende vores egne opmuntrende tilråb fra "Rumpelnæsset".

Og lyspunkter var der også, - som når nødvendige byggematerialer dalede ned med helikopter, og skipper på KISTA ARCTICA personligt overbragte frisk morgenbrød, jo-jo. Og en tur i vores jolle til Falske næs og Eskimovig, med ca. 30 eskimoiske husruiner - en hel by! Det var måske her Kaptajn Clavering og hans besætning mødte eskimoerne i 1823, - den sidste gang de er set i Nordøstgrønland.

Vi besøgte to norske birstationer, og vi fik et kig ud over hele verden fra bjergets top. Møde med ryper, gæs, sneugle, falk, ravn, sæler og moskusokser - samt vores ven Hr. Melin. Men bjørnen så vi ikke igen. Det kunne da ikke være fordi vi lugtede forkert??

Efter fem timer med buler på vandet nåede vi kl. 03 Daneborg, hvor Aksel Mikkelsen sluttede sig til os. Hjemrejsen over Mesters Vig og Keflavik forløb planmæssigt over 6 døgn, og i Mesters Vig samledes vi igen med sydholdet.

Henning Poulsen, Jens Erik Schultz.

NORDHOLDET

Vi rejste den 28. juli via Akureyri til Mesters Vig, hvor vi ankom den følgende dag i det smukkeste vejr som kysten kunne fremvise. Efter en hurtig omstigning til Twin Otter fløj vi direkte til Daneborg med Jonas ved roret, og kunne samme aften indrette os på Sandodden. De følgende to dage blev anvendt til klargøring og udpakning af diverse gods, der var opsendt med skib sidste år.

Vores oprindelige plan var restaurering af stationen Ottostrand på Hochstetter Forland, forudsat der var mulighed for landing med fly. Derudover skulle holdet være stand by for udflyvning med helikopter til Shannon Ø og Alabamahus, når muligheden var til stede. Efter samråd med stationsleder Tommy på Daneborg blev vi enige om at udskyde restaureringen af Ottostrand til fordel for Sigurdsheim på østsiden af Kuhn Ø. Ottostrand var i følge nye oplysninger og billeder taget i foråret i en betydelig dårligere stand end først antaget, og krævede udflyvning af mere materiel, end vi kunne klare.

Allerede 1. august kom vi af sted. Vi fik en perfekt landing på Hochstetter, og det var spændende at gense stationen. Det viste sig dog, at de sidste to vintre havde været hårde ved bygningen. Dette, sammenholdt med pilotens betænkeligheder ved at lande ved Sigurdsheim med det tunge læs på ukendt grund, afgjorde at vi valgte at blive på stedet og udbedre de skader der var opstået. Vi havde også medtaget rigeligt med tagpap og underpap til at udskifte meget af den gamle beklædning, og reparere det vi ikke havde mulighed for sidste gang, da tagpappet slap op.

Hochstetter. Nye gavle, nyt ovenlys og meget mere.

Det perfekte østkystvejr skiftede nu til regn, tåge og sneslud, der stort set holdt sig resten af tiden. Men vi fik dog gjort det vi havde planlagt at gøre. Der viste sig at blive brug for alle de specialer og evner holdet kunne mønstre, og der var heller ikke sure miner når der blev gået på tværs af "faggrænser".

Vi nåede at løse følgende opgaver:

- to lag nyt pap på nordgavlen af såvel huset som bislaget ned til permafrost
- reparation af kulhuset og beklædning med tagpap
- udskiftning af mørnet træ i bislag og isætning af nytillavet ovenlysvindue
- underpap på væggen mellem bislag og opholdsrum
- beklædning af hele stationen med tjærede brædder i tagpapsamlinger

- maling af vinduer og skodder
- rensning og oplagring af 700 kg engelsk kul, der var spredt rundt om huset (anbragt i værkstedet sammen med det medbragte kul, i alt 1300 kg.)
- totalrensning af ovn, så der nu både kan bages og opvarmes
- lapning af utætheder på tag og ny indfatning af skorstenen
- alle kasser i bislaget fyldt op med brænde

Området omkring stationen var meget forskelligt fra 1996 med megen is og sne, så muligheden for at sejle var ikke til stede. Vi vandrede dog en dag til Kulhus i Peters Bugt, og gennemgik stationen. Selvom den udefra ser meget velholdt ud, er den indvendigt i dårlig stand, og vil kræve meget arbejde. Kulhus ligger ved Jarners kulmine, som er opdaget af Danmark ekspeditionen 1906-8. Stationen blev bygget af Lauge Koch i 1932, men har ikke været permanent bemanded siden 1935.

Hvad der ikke lykkedes for os var at komme til Alabamahus, trods flere chancer. KISTA ARCTICA måtte sejle forbi Shannon flere gange, før den endelig nåede frem til Danmarkshavn. Vejret var i hele perioden meget dårligt, uden sigtbarhed og uden mulighed for at flyve med helikopter. Det var ærgerligt, og specielt for Aksel, der gerne ville have set sin fars berømte sted. Han er dog lige som vi andre et gammelt "kystvrag", og accepterede fuldt ud vejrets luner, og læste i stedet højt for os andre af sin fars klassiker: Tre År på Grønlands Østkyst (1909-12). Vi føler således at vi har været der, og kunne da også et par gange se over til Shannon Ø, når vejret tillod det.

På grund af det dårlige vejr måtte vi med kort varsel være stand by for udflyvning. Den 15. august var der begyndende opklaring, som gav muligheder. Jonas udnyttede chancen, og hentede os ud samme dag, og efter en kort mellemlanding ved Fligely var vi tilbage på Sandodden. Her blæste det de næste to døgn 60 knob med regn og slud.

Efter aftale med Henning og Jens på Eskimonæs blev Aksel tilbage på Sandodden, hvis der skulle vise sig en chance for udflyvning til Alabama. Carsten og Søren drog den 18. august videre sydpå, og kunne efter et kort men dejligt ophold på Ella Ø returnere via Mesters Vig til Reykjavik samme aften.

På trods af vejret var det et dejligt gensyn med kysten og gode venner. Som vejret kom til at udarte sig var vi glade for at vi valgte at blive på Hochstetter. Denne station er nu i en perfekt stand, der kan sikre den i mange år i fremtiden, og vi håber at vores indsats vil komme mange frosne fupper og andre rejsende til gode. Det har samtidig været en stor oplevelse at tilbringe en sommer med Aksel Mikkelsen, og fra nærmeste kilde høre om Ejnars liv og alle Aksels egne oplevelser de 57 gange han har rejst i Grønland. Og det var en stor fornøjelse at lytte med når Aksel spillede på sin mandolin, mens regnen trommede på et tæt tag og en varm stue.

På et tidspunkt må en isbjørn have følt sig tiltrukket af den hyggelige stemning, for vi fandt dens aftryk i sneen foran huset. Men den må jo have ombestemt sig.

Som vi alle ved, er det ofte vejret der planlægger mere end vi selv gør. Det kan godt være irriterende, men er også med til at give oplevelsen og respekten for den store natur. Vi håber derfor vores sponsorer vil have forståelse for de ændringer i de oprindelige planer, der nødvendigvis måtte finde sted efter forholdene.

Aksel Mikkelsen, Carsten Thordal, Søren Andersen

AFSLUTNING

Vore opgaver kunne ikke være løst uden den megen hjælpsomhed og venlighed vi har mødt overalt. Vi vil gerne særligt takke vores Sirius-venner på Daneborg og Ella Ø, Carsten, Kristian, Stefan og Martin på Mesters Vig, Kaptajn Gøran Lindmark Grønlandsfly, Kaptajn Max Strickert C130, Henrik Friis, navigationsmester Bent Skydt kortarkivet Flådestationen Frederikshavn, Kaptajn Frits Ploug Nielsen og besætning KISTA ARCTICA, samt Royal Arctic Line.

Vi takker hjerteligt de mange private, samt fonde og legater, som har gjort denne ekspedition mulig.

TILFØJELSE

Den tidligere Siriuskutter Agsut blev i vinteren 1997-98 totalrenoveret i Frederiksværk af Jannik, Niels, Wagn og deres venner. Den skulle have været base for en del af Sydholdets aktiviteter, men nåede ikke frem i tide på grund af de svære isforhold.

Tak til Mesters Vig vennerne, som bragte den i vinterhi for os!